

Tgi tema da dir tge ch'el pensa?

Pitschna retschertga en connex cun la cultura politica

■ **(anr/vi) I dettia deputads che hajan tema d'exprimer lur opiniun tar tscher-tas tematicas. Constat quai? È la cultura politica en il cussegl grond en pri-vel?** Il pievel elegia ils deputads e las deputadas cun la speranza che quels exprimian en il cussegl grond critica u dubis.

Ma tenor il giurist *Markus Janett* che s'engascha cunter la lescha da linguas n'è quai betg il cas. «I dat deputads che na gughegian betg da conceder ch'els èn cunter la lescha da linguas.» Quai na saja betg sulet tar la lescha da linguas uschia, mabain per exempel er pertutgant la Porta Alpina. Là na gughegia er nagin d'esser critic. Janett sa dumonda perquai, sche la cultura politica en il cussegl grond gjaja a smerscha. L'anr ha confruntà trais politichers da la pps cun la tesa da Janett ed ha dumandà: Avais Vus gi tema da dir Voss opiniun tar la lescha da linguas u tar auters projects? Datti raschuns da quescher sco deputà, era sch'ins è forse sceptic u schizunt encunter ina lescha?

Difficil sco scolast

«Ins dastgass esser in pau pli consequent cun dir l'opiniun effectiva», conceda *Martin Butzerin* (pps, Scanvetg). El è da-

pi 13 onns en il cussegl grond ed ha il sentiment che singuls deputads n'èn ozendi betg pli uschè curaschus sco pli baud. La raschun persuerter vesa Butzerin en il fatg che las dependenzas tar diferentas instituziuns èn daventadas pli fermas. In altra raschun: Intgins politichers hajan forse era tema da vegnir tratg tras il tscharesch dals meds da massa.

Pertutgant la lescha da linguas haja el tschentà intginas dumondas criticas durant la debatta l'atun passà. Sia tenuta sceptica envers la lescha da linguas avess forse legitimà da votar «na» en la votaziun finala, di Butzerin. Ma el na haja, sco blers auters deputads, betg fatg quai. La raschun ch'el na haja betg votà «na» saja ch'el lavuria sco scolast. Uschiglio vessia immediat gi num ch'el saja en general encunter las linguas. Ma quai na saja el betg. Malgrà sia sceptica na haja el betg sustegnì il referendum ed era betg sutscrit quel. El vegnia a votar «gea» tar la lescha da linguas, ha Butzerin ditg a l'anr.

Ins dastga er

s'exprimer cunter il trend

Er *Christian Möhr* (pps, Maiavilla) di ch'el na haja betg sutscrit il referen-

dum. L'atun ha el proponì en il cussegl grond da suttametter la lescha da linguas al referendum obligatoric. Envers l'anr repeta el ils arguments ch'el aveva fatg valair: «Jau sun s'exprimì fitg cler. Jau avev ditg ch'igl è ina nova lescha e ch'igl è impurtant ch'il pievel po decider.» Diesch deputads avevan sustegnì la proposta da Möhr, ils auters han votà encunter.

El na sa nuspeschia betg dad er ina giada esser sulet cun sia opiniun. Ils votants hajan elegì ils deputads per ch'els s'exprimian. I possia dentant ina giada capitar ch'in deputà sutscriveva ina intervenziun e ch'el media opiniun fin che la fatschenta vegnia tractada. En talas situaziuns dettia quai singuls politichers che svaneschian sin tualetta cura ch'i vegnia tar la votaziun en il cussegl grond.

Ma gist la debatta davart il fimar haja mussà bain ch'i dettia adina deputads che gughegian er da far opposiziun encunter chaussas che sajan gist en il trend, sco per exempel il betg-fimar. Mal saja dentant sch'ins vegnia suenter mulestà dals meds da massa u da la maiortad pervi d'ina posiziun cuntra-ria.

Concentrar la forza sin l'atgna regiun

«Sch'jau sun persvadì d'ina chaussa ditg jau quai, senza temair sperditas», uschia tuna *Robert Heinz* (pps, Avras). Pertutgant la lescha da linguas haja la fracziun da la pps giavischà ina segunda debatta en il cussegl grond ed il referendum obligatori. Tenor Heinz èn questas duas propostas «in messadi critic» che na haja deplorablmain betg chattà nagina maiortad.

Heinz è persvadì ch'ins vegnia pli lunsch en il cussegl grond, sch'ins resta sincer che sch'ins quescha.

I dettia dentant er tar el situaziuns nua ch'el prefereschia da dir nagut. Per exempel sch'i saja tractandà ina fatschenta che na pertutgia betg sia regiun, e suenter vegnia gist ina fatschenta che pertutgia sia regiun.

El saja il sulet deputà d'Avras e veglia per quai per il solit sa concentrar sin fatschentas che pertutgian sia valla-da. Er sch'el haja il sentiment che las opiniuns sajan gia fatgas, na ditgia el nagut. Sulet sch'el pensia ch'ins possia anc influenzar insatge «en il senn positiv», lura prendia el er posiziun a moda spontana.